

RE-FORMATIO

1. årgang nr.3.

Allehelgen 1958.

GUD VÆRE PRISET FOR ALLE HELGEN!

Det er en almindelig Antagelse, at vor danske Kirke intet ved af Helgenerne. I vor kirkelige Praksis mærker vi heller intet til dem. Deres Navne har vi glemt - paa faa Undtagelser nær - deres Liv og Gerninger kender vi ikke, og der tales ikke om dem i vore Menigheder. Mens det tidligere var en Selvfølge at nævne Apostlene med et "Sankt" foran deres Navne efter meget gammel fælleskirkelig Skik - f. Ex. i Alterbogen - heder det idag blot "Paulus", "Peter" o.s.v. Aposteldagene og de andre Helgendage fejres - med en enkelt Undtagelse - heller ikke i vort Kirkeaar mere, Sankt Hans' Aften f. Ex., der for kristne Mennesker er Vigilien til den hellige Johannes Døbers Fest Dagen efter, er efterhaanden blevet til en rent verdslig Midsommerfest, hvor man over Baaltalernes ofte meget tynde Indhold ganske glemmer Sankt Hans.

Og dog er det ikke sandt, at vor Kirke intet ved af Helgener. Mange blandt dens Præster og Lægfolk gør det ganske vist ikke. Men Kirken selv, som den viser sig for os i sin hellige Skrift, i sit Credo, sin Alterbog og Salmebog og øvrige Tradition, gør det. Ja, i vor danske Kirkes Alterbog har vi en Søndag, der bærer Navnet "Alle Helgens Dag"; altsaa Dagen til minde om og til Ære for alle Helgener. Og i den apostolske Trosbekendelse bekender vi vor Tro paa "de Helliges Samfund", altsaa vort Samfund ogsaa med Helgenerne. Og hvad har ikke vor Salmebog at nævne i denne Forbindelse - tænk paa Salmerne Nr. 557, 565, 658-661 og adskillige flere!

Vi konstaterer saaledes med inderlig Glæde og Tak til Gud, at vor Kirke stadig tror paa Helgener og har en Plads til dem. De staa der endnu paa deres gamle Plads i vor Kristentro og vort Kirkeaar, ligesom de i mange Tilfælde ogsaa har bevaret deres Plads paa vore skønne, gamle Altertavler - de er blot blevet skammelig overset længe. Skammeligt? Ja, for det er en stor Skam, at vi i saa høj Grad overser de Mennesker, hvis Livs Historie er saa stærkt et Vidnesbyrd om Guds Naades mægtige Kraft.

Det er jo nemlig Hovedsagen ved Helgenerne, at i sig selv er de intet, alt, hvad de blev, blev de ved Gud. Selv kunde de intet, alt, hvad de alligevel udrettede, udrettede de ved Guds Kraft. De er som tomme Kar, der aabnede sig op mod Gud og lod sig fylde med hans Naade. De er Guds Spejle - ser vi ind i deres Hjerter, og læser vi deres Livs Historie, møder vi Gud overalt. Det er dem, vi tænker på i Ingemanns Salme om "Den store Messias":

Og har i Hjertedybet
sit Billed klart han set,
saa glædes den høje Mester,
saa er hans Gerning alt sket.

(Nr. 544)

Helgenerne vil kun eet: pege hen paa Gud og demonstrere Gud. Der er noget stærkt demonstrativt over dem, deres lange Række gennem Kirkens Historie er som et vældigt Demonstrationstog: De er Guds Demonstranter i en Verden, der vil fornægte og glemme Gud. Eller sagt med et mere teologisk Udtryk: De er Guds stadige Inkarnation. I den tager Guds usynlige Naade stadig ny Skikkelse og bliver konkret synlig her i vort Menneskelivs jordiske, profane Rammer, saa vi oplever, hvor bogstavelig sandt det er, at Gud blev Menneske. Gennem dem virker Gud videre iblandt os og oprejser sit Tegn til et Vidnesbyrd for os alle. Gennem dem bliver Guds Vilje og Maal med os synligt og klart, at vi er her for een eneste Tings Skyld, for helt at fyldes med Guds Væsen og Kærlighed. Paa dem gælder derfor Bibelordet: "Og vi saa Hans Herlighed" (Johs. I, 14) - gennem dem ser vi i almindelige Menneskers Skikkelse og Liv Guds Herlighed, og hvad den vil udrette med os alle.

Derfor kan vi ogsaa ære Helgenerne og give dem en fin Plads i vor Kirke. Ligesom det Menneske, der i min Ungdom eller Barndom viste mig Gud og førte mig til Troen, altid beholder en stor Plads i mit Liv og gør det med Rette, saadan indtager Helgenerne med samme Ret deres særlige Æresplads i Kirken, i dens Tro og Forkyndelse, i dens Kirkeaar og Liturgi og i dens Taksigelse og Lovsang til Gud. Blot sætter vi dem ikke paa Alteret, hvor nemlig Gud har Enepladsen. Men vi stiller dem forrest i Menighedens store Folk i Kirkeskibet, fordi de af os alle kom Gud nærmest og gennem deres Liv iblandt os gjorde Gud menneskeligt nær for os andre og viste os hen til ham. Og for det ærer vi dem med Tak til Gud. For det sætter vi dem paa en fin Plads i Kirken, understreger maaske denne Plads med en Blomst - som vi ogsaa lægger Blomster paa vore Kæres Grave, endda de ikke alle er Helgener - og holder dem paa anden Maade i Ære.

Og vi gør dette med god Samvittighed, fordi vi ved, at det er Gud, vi herved ærer. Al den Ære, vi ofrer paa disse Guds udvalgte Tjenere, falder tilbage paa Gud selv. Den kan slet ikke andet, fordi de er eet stort Bevis paa, hvad Guds Naade formaar at virke med Mennesker. Som vi synger i en af vore Helgensalmer:

For alle Helgen, som i Kristi Tro
stod fast i Striden og vandt Himlens Ro,
dig, Herre Jesus, priser vi saa fro:
Halleluja, Halleluja.

(Nr. 659)

Saadan er al god Digtning om Helgenerne en Lovsang til Guds mægtige Virke med Mennesker i Kristus. Og al ægte Helgendyrkelse er Gudsdyrkelse. Og for at fremme Gudsdyrkelsen ved at pege paa Guds Naades synlige Resultater i Menneskers Liv skal Helgenerne beholde deres fine Plads i Kirken.

Men en Ting mere bliver vi overbevist om, naar vi ser paa Helgenerne: at Kirken har Ret i sit Haab og sin Sejrsvished, at den er rig og velhavende og slet ikke fattig, at det er den, der har Ret, og ikke dens Forfølgere og Kritikere, at det er den, der har Fremtiden for sig. Mange mener ellers det modsatte, endog mange indenfor Kirkens egne Rækker. Undertiden hører vi Præster og Lægfolk tale om Kirken, som var den en døende Patient. Ofte er der over vor Kirkes Fremtræden noget undskyldende - man

vil i kirkelige Kredse paavise Kirkens Nytte for at sikre den en Plads i det moderne Menneskes Liv. Men Kirken skal ikke undskyldes, at den er her. Dens Tjenere skal ikke være mismodige og færdes paa Listesko gennem Tiden, de skal frimodige træde faste Skridt over Jorden. Og Kirken skal staa fast paa Guds Ord og Bud og være sejrsvig, glad og munter i det sikre Haab, som er givet den.

Hvordan kan vor danske Kirke faa Mod hertil - een Kirke, der i mange Henseender ligger i Ruiner og f. Ex. gennem kætterske Lægfolk og holdningsløse Hyrdre faar paatvunget "kvindelige Præster"? Det kan den, fordi den som Kirke har sine Helgener med paa Vejen - de Lemmer, der er Beviset paa Guds Magt og dermed Beviset paa Haabets og Sejrsvishedens Ret, Beviset paa, at det betaler sig at staa fast paa Guds Ord og Løfter, det betaler sig at kæmpe og lide og holde ud, fordi i dem, som gør det, er Guds Kraft virksom. Ogsaa vor Kirke har sine Helgener med paa Vejen. Ogsaa den staar her i sin Strid i Fællesskab med dem, der har sejret. Og at ogsaa de hører med til vor Kirke, vil vise sig ikke at være uden Virkning. Thi de er vore Brødre og Søstre, som beder for os og ved deres Eksempel opflammer Troen og Haabet i os og giver os Udholdenhed. Ved dem er vor Kirke rig og vi selv i Slægt med meget fine Folk. Saa kan vi da ikke andet end løfte vore Hoveder op mod alle Helgen og takke Gud for dem, vor Kirkes Tyngdepunkt, og gaa glade og sejrssikre ud til fortsat Tjeneste, opmuntrende hinanden ved at synge med paa Helgensangen:

Er Sjælens Møje tung og Striden lang,
hør: Fra det fjerne toner Sejerssang!
Da vandrer styrket vi vor Pilgrimsgang.
Halleluja, Halleluja!

Urban Schrøder.

---oooooooo0000oooooooo---

KIRKEN - EN LEVENDE ORGANISME.

Man taler om kirken og mener mange ting. Bygningen, folkekirken - eller een af de mange kirkeafdelinger, præsterne eller de bevidst troende o.s.v. Vi vil nå til en forståelse af kirkens væsen, gør vi vel i at tænke på ny testamentes udtryk om kirken som Kristi legeme. Det siger noget om, at der er en vis identitet mellem Kristus og hans Kirke, ja, så nært et forhold, at hvad der kan siges om Kristus og hans Kirke ogsaa kan siges om kirken, mens det omvendte ikke er tilfældet. Kirkens hellighed er Kristi hellighed, men dens synder er ikke hans, selv om han ogsaa må bære disse for sit folk. Overalt, hvor Kristus har sit liv, er kirken. Den er for at bruge Herrens egen lignelse både vintreet og grenene og ikke kun een af delene.

Ethvert legeme har en skikkelse. Det har Kristi kirke ogsaa. Den træder frem overalt, hvor et folk samles om ordets forkyndelse og sakramenternes forvaltning under embedets orden. Den lever under alle de former, vi iøvrigt danner for dens liv, og går på tværs af dem alle. Den er i dybeste forstand både international og oververdslig, så sandt som kristenfolket lever hinsides alle raceskel og nationale, folkelige grænser, ja, hinsides den håndgribelige verdens rum og tid.

Ikke desto mindre kan dens fremtrædelsesform have stor betydning for menneskers tilegnelse af Guds nåde. Kirken kan under de former, mennesker påtvinger dens liv, i det ydre fremtræde i mere eller mindre invalide eller irregulære skikkelser. Institutionen udgør ikke dens væsen, men dens såre vigtige form.

Den er invalid, hvor de nødvendige indstiftelser mangler, hvor man forkaster dåb og nadver og gør kristendommen til en morallære eller en station på vejen til en fuldkommen religion, og den er ved at dø af sin invaliditet, hvor Kristi guddommelighed fornægtes og tilbedelsen af ham tier. Her er omvendelse til den hellige kirkes tro nødvendig til frelse.

Den er irregulær, hvor man nægter, at dåben er andet en bekendelses-handling og en smuk, symbolsk skik, og bestrider, at dåben bringer mennesket ind i en ny omgivelse med bærneret og hjemstedsret hos Gud, men alligevel døber. Den er irregulær, hvor man nedskriver nadveren til at være mindemåltid om begivenhederne skærtorsdag aften og gør den til kun et billede på noget åndeligt, men alligevel går til alters. Den er irregulær, hvor man misforstår det almindelige præstedømme, som om embedet i kirken ikke var villet og indstiftet af Herren selv med den magt og myndighed, som han har givet det, og derfor gør subjektive oplevelser eller meninger til øverste norm for lære og liv, men alligevel i nogen grad føler sig bundet af den hellige skrifts apostolske tradition. Her synder man mod kirken som Kristi legeme.

I kirkens levende organisme er offeret dens inderste væsen. Kristi offer til Gud og os - og vort offer til Gud ved ham og til hinanden. I den hellige nadvers mysterium træder det frem i handlingens skikkelse. Det er da også her, frelseren nærer sit folk. Derfor er der også visse dele af Kristi legeme, der ligesom kan lide af blodmangel.

Offerets store betydning i kristendommen står Golgatha vagt om. Det fremgår af de gamle liturgier fra oldkirken, i hvilken grad offermotivet indgik i de kristnes tanker om gudstjeneste og hverdag. Man havde ligefrem et led i gudstjenesten, der kaldtes offertoriet, hvor menigheden bragte sine gaver til de fattige i naturalier og penge op til alteret, og deraf blev udtaget de elementer, som senere skulle tjene i den hellige nadver.

Brød og vin, datidens livsnødvendige næringsmidler, blev bragt frem for Gud som udtryk for, at vi ofrer vort liv, os selv til ham. Ikke som i hedenske religioner, hvor man ofrer guden noget, for at få noget igen. Idet man bringer sig selv, er der intet i os, der kan eller skal modtage noget til gengæld. Derfor bringer vi også Gud vor taksigelse som en bekendelse af vor totale afhængighed af ham og taknemlighed inod ham. Men vi er kun noget for Gud i Kristus. Vort liv kun noget i hans liv. Derfor nedstiger han på ny i vort liv - i det indviende brød og vins skikkelse - og gør os, der modtager dette, gudvelbehagelige for hans eget offers skyld, som han een gang for alle og endegyldigt har bragt til vor frelse. I denne offerånd skal de kristne også leve deres hverdag - være til for deres medmennesker - med hvad de er, ejer og har - det er andet led af "deres fornuftige gudsdyrkelse".

Kirken er den levende organisme, i hvilken Kristus fortsat lever sit liv. Under kirkens tag bor hele hans folk. Gud er ikke dødes, men lever hos Gud, - og for ham lever de alle, her på jorden, i de dødes rige og i den evige salighed. Allehelgenssynet gør vort syn på kirken større. Dødsrigets porte skal ikke få overhånd over den, thi Han lever sit liv i den - og "salige er de døde, som dør i Herren".

O. Lund Pallesen.

-----00000000000000000000-----

I de to foregående artikler i denne serie har jeg prøvet at vise, at vi virkelig vil gå ind for ordet "reformation". Ja, at vi mener, at der er intet, vor kirke trænger mere til i dag end en reformation - nemlig tilbage til den kirke, som f. eks. Confessio Augustana og Den danske Kirkeordnantes er udtryk for. Vi går bogstaveligt ind for ordet i dets latinske form "re-formatio", vi vil arbejde for, at kirken får sin gamle "form" tilbage "igen". Vi bekender os dermed til den gamle kirkes tro (modsat moderne svarmerier), at kirken og alt i kristentroen virkelig har sin "form". Vi tror på inkarnationen.

Men vi vil også med glæde gå ind for ordet "protestantisme" - når blot ordet forstås ret. Professor Prenter indleder sin fortræffelige bog "Protestantismen i vor tid" med en redegørelse for betydningen af ordet "protestantisme". Han peger der på, at ordet ofte har været meget ilde lidt, fordi det havde en negativ klang. Det har givet indtryk af først og fremmest at betyde at gøre indsigelse imod noget - protestere imod noget. Men ordet er ingenlunde blot et negativt ord, siger Prenter. Han peger på ordets oprindelige betydning: at vidne for - at træde i skranken for noget, som man tror på eller er overbevist om. Da navnet første gang brugtes i 1529 skulle det være klart, at det dækkede både noget negativt og noget positivt: indsigelsen udsprunget af dette, at der er en bestemt tro, man træder i skranken for.

Sådan vil vi også løfte den gamle protestantiske fane højt. Vi vil protestere, gøre indsigelse så kraftigt, vi kan, fordi vi netop har noget, vi står fast på. Protestantisme i dens negative form har redet vor kirke som en mare i det sidste slægtled. Vi kender alle stilen: prædiken, foredraget, artiklen, hvis hovedindhold var protest - protest imod pietisme - mod religiøse oplevelser - mod moral - mod kirkelæren - mod dogmerne - mod kirkens orden og gamle traditioner - protest mod menighedsarbejde - mod fromhed - mod religion - ja, mod de troende og kirkelige, - og hvor det positive var et eller andet tåget, der hed "evangeliet" eller "ordet".

Vi vil bestrebe os på at være rette protestanter i modsætning til disse ny-protestanter eller snarere pseudo-protestanter. Vi vil protestere først og fremmest mod alle disse ofte helt selvmodsigende "protester", vor tid er præget af. Vi vil protestere imod "modeteologiernes rædselsheredømme" for at citere Prenters bog. Vi vil protestere imod vor tids fortvivlede religiøse subjektivism, der viser sig i, at snart hveranden præst ganske tilfældigt og principløst udvælger sig, hvad han nu synes, er "evangeliet" og derefter docerer denne private opfindelse som kristendom.

Men vi vil først og fremmest være rette protestanter ved at gå ind for noget - træde i skranken for noget. Denne form for protestantisme står det særdeles sløjt til med i vor tid. Går man ind for noget, er det oftest noget, man selv udvælger sig - og oftest noget nyt hvert tiende år - i bedste fald noget temligt stivnet noget, man har arvet fra det bestemte miljø, hvor man er vokset op.

Indvendinger fra nogles side, som siger om sig selv, at "vi da går ind for Luther" - eller "vi løfter da Luthers arv" - har vi forlængst indset tomheden i. For det bliver jo blot den bestemte Luther - eller rettere de bestemte Luther-citater, der bekræfter ens egne subjektive positioner. Et typisk eksempel derpå er det næsten pudsige værk "Luthers arv og Danmarks kirke" fra reformationsjubilæet i 1936. Der blev det bevist, at kort sagt alt i vor kirke var ægte luthersk - lige fra pietisme til tidehverv. Kirkehistorien skulle have vist, at der er mindst 17 forskellige slags Luther, man kan gå ind for.

Vi vil prøve at gå ind for - at træde i skranken for noget helt andet - nemlig det, som reformationen blev til, - som den udkrystaliserede sig i. Og igen nævner jeg som eksempler derpå "Confessio Augustana" og "Den danske kirkeordinants". - Men gør man det, så kan man i dag ikke undgå at få betegnelsen "højkirkelig" heftet på sig. Og så vil vi bære det med glæde. Det kan være en konsekvens af at være protestant i dag med dette ords både negative og positive betydning.

Poul Ulsdal.

---oooooooo000oooooooo---

LÆSERNE SKRIVER:

Renovatio Mundi.

Der klages hyppigt fra visse sider over manglende interesse for kirkenes gudstjeneste. Hvis denne klage skal være berettiget, må den imidlertid udspringe af en sand forståelse af, hvad gudstjenesten egentlig er, og herpå skorter det på en skæbnsvanger måde - ikke blot i Danmark, men i hele den sekulariserede og åndeligt afstumpede verden.

Er gudstjenesten kun at betragte som et oplysende møde med en oplysende prædiken, omgivet af belærende salmer, må man sige, at tilslutningen er imponerende stor, idet man ikke med rette kan vente, at mere end 5-10 % af et lands befolkning skulle være interesserede i oplysende foredrag, selv om disse også har bevaret et vist religiøst islæt. På lignende måde opfattes gudstjenesten fejlagtigt i pietistiske kredse som et religiøst vækkelsesmøde, hvis formål er at fremkalde en speciel omvendelsesstemning, ud fra hvilken man vender det "verdslige" liv ryggen, og det turde være vel meget forlangt, at mere end 5 % skulle kunne indse det gudvelbehagelige i at vende "verden", som man trods alt nu engang er sat i, ryggen.

Kun hvis gudstjenesten forstås som det, den virkelig er, et drama, en kultus, har den bud til alle mennesker, som skal leve dette virkelige liv, som er et "verdsligt" liv. Gudstjenesten er et drama, ja dramaet, den store skabelseshandling, hvor livet på ny sejrer over døden, Guds liv overvælder verdens og menneskets liv. Når Gudsordet prædikes (og prædiken er og skal altid være en hovedbestanddel af den evangeliske kirkes gudstjeneste!), og når sakramenterne forvaltes (og sakramenterne er tre: dåb, skriftemål og nadver!), så gentages Guds store og kraftige gerninger i historien, som de en gang skete i historien. Således, og kun således, opretholdes livet. Og ved at deltage i denne handling er mennesker med til livets og verdens opretholdelse.

Derfor er gudstjenesten også kultus, dyrkelse. Hvis vi ikke dyrker jorden, bliver den jungle og ørken, altså: kaos. Gudsdyrkelsen opretholder kosmos, en ordnet verden, hvor høsten ikke slår fejl, hvor kvæget trives, og livet lykkes for menneskene. Gennem gudstjenesten opnås Renovatio Mundi, verdens igenfødelse, en fornyelse af livet og glæden. Dette er frelse, thi frelsen er ikke en udfrielse fra livet, men en fornyelse af livet! Derfor er kirken ikke en mødesal, men et tempel, Guds bolig på jorden, hvor han selv i historien, i timeligheden, møder mennesket med sine rige gaver og giver det del i de himmelske kræfter.

Gudstjenesten er således ikke bare en lokal foreteelse, der angår en lille gruppe af ligesindede, religiøst interesserede mennesker, men en kosmisk begivenhed, der angår hele verdensaltet. Ny testamente lægger ikke skjul på, at Kristus er hele universets Herre, ja, englene er jo da også kosmiske væsener. Derfor er de uantagelige for bormerte, rationalistiske sjæle, der ikke kan se længere end til præstens mark.

Den materialistiske videnskab har gjort tilværelsen død. Alt er mekanisk, upersonlige naturlove. Gudstjenesten fornyer livet, genopretter kosmos, giver tilværelsen livet tilbage, gør Kristi opstandelse virksom i universet og dermed også i menneskelivet. Derfor er kirkens gudstjeneste den eneste virkelige handling, der overhovedet finder sted.

Svend Søjnæs, København.

---oooooooo000oooooooo---

LITURGISKE BEMÆRKNINGER.

Messens faste tekster.

På mit skrivebord ligger den nye "PRØVEALTERBOG", som den liturgiske kommission har ladet udarbejde. Præsterne er blevet opfordret til at "prøvekøre" den, for at de og menighederne kan danne sig en forestilling af den og give deres meninger tilkende. Bogen indeholder bl. a. de gamle fælleskirkelige missalekollektter, som vi allerede tidligere her i bladet har udtrykt taknemlighed for. Den indeholder tillige foruden den gamle 1. tekstrække to andre tekstrækker, en anden og en tredje tekstrække. Dem møder vi med den største skepsis. Tre forskellige og skiftende tekstrækker er vidtløftigt og forvirrende. I disse år er vi ved at genopdage kirkeårets rytme og er glade derfor, kirkeårets rytme fremtræder bl. a. gennem dagens faste tekster, som er med til at give hver søndag og helligdag sit særpræg. I "LØGNEREN" skildrer Martin A. Hansen jævne menneskers fortrolighed med kirkeårets faste tekster: "Sneppen kommer den søndag, da Kristus uddriver den onde ånd". Vi siger nej til den foreslåede rigdom på tekstrækker og stiller et andet forslag, som er en ligeså enkel løsning som Columbusøget: ALTID 1. TEKSTRÆKKE FOR ALTERET. Prædiker præsten så over en anden, tredje eller syvende tekst på prædikestolen, kan han begynde sin prædiken med at læse denne særlige tekst op. Forslagets fordele: 1) kirkeårets rytme bevares i teksterne for alteret, 2) præsten får alligevel mulighed for ikke at skulle prædike over samme tekst hvert år, (bliver forresten epistelen tilstrækkelig udnyttet som prædiketekst?), 3) den nys anskaffede DANSKE SALMEBOG kan fortsat bruges, 4) konfirmanderne kan hitte ud af, hvilke tekster der hører hjemme foran alteret, 5) vi slipper for den uheldige dobbelte evangelieoplæsning hvert år, der skal prædikes over 1. tekstrække.

I Præsteforeningens blad af 12.9.1958 citeres fra "KIRKEBLADET" en udtalelse af den norske teolog Per Lønning, som netop går ind for ovennævnte forslag:

".... personlig er jeg for øvrig ikke overbevist om at ordningen med 3 tekstrækker er helt ideell. Når tekstboken forhåpentlig i løpet af de nærmeste 400 år blir underkastet en revisjon, ville jeg driste meg til å foreslå 2. og 3. tekstrække sløyfet. Til gjengjeld ville jeg foreslå at vi for hver søndag fikk en liste over ca. 5-10 korte pretekter, hentet fra alle grupper av bibelske skrifter, som det måtte stå predikanten fritt å velge mellom. Forutsetningen måtte da være at 1. rekkes tekster ble fra alteret, og att de oppførte pretekter alle på non måte var orientert ut fra søndagens evangelium På den måte ville dagens evangelium få tilbake den dominerende stilling som vi så kraftig reduserte i 80-årene, samtidig som de nye tekster ville sørge for øket bredde og nye variasjonsmuligheter...."

Conclusion: I MESSEN ALTID 1. TEKSTRÆKKE SOM LITURGISKE TEKSTER FOR ALTERET. MENS DER PÅ PRÆDIKESTOLEN I NOGLE ÅR KAN BENYTTES ANDRE BIBEL-SKE TEKSTER.

Per Dolmer.

Den danske Kirkes Historie, Bind VII: P.G.Lindhardt: Tiden 1849-1901.

Gyldendal 1958: 375 S.

Af den store, ny Fremstilling af Danmarks Kirkehistorie, som udgives af Professor Hal Koch og nu afdøde Arkivar Bjørn Kornerup, er nu udsendt 7. Bind: Professor Lindhardts Gennemgang af d. 19. Aarhundredes sidste Halvdel. Nogen Anmeldelse skal ikke gives her. Bogen skal blot anbefales dels p. Gr. a. Emnets store Interesse - det er vore kirkelige Vækkelsers store, brogede Tid, vor Kirkes første Aartier som demokratisk Folkekirke udleveret til Flertallets Lidenskaber med al den hertil hørende Problematik - dels for den megen nyttige Videns Skyld, som her er at hente. Selv har jeg læst Bogen som en spændende Roman, og da jeg var færdig, længtes jeg efter Fortsættelsen i det lovede 8. Bind. Men jeg var ikke altid enig med Forfatteren, ofte blev jeg endog vred paa ham. Og jeg tvivler nu paa, at Datidens ledende Kirkemænd virkelig har været saa store Skurke og beregnende Strateger, som de her udgives for. Men eet er sikkert: Denne Tid er Individualismens aabne Frembrud i vor danske Kirkes Historie, og om dette var til Gavn for vor Kirke, ogsaa derom kan man have sine Tvivl. Ofte er det en Lidelse at læse om, hvordan den enkelte har skaltet og valtet egenraadigt og selvoptaget med vor gamle og kostbare Kirkearv. Og paa en Maade leverer Bogen indirekte et nyt Gudsbevis: Naar der efter denne Individualismens og Demokratiseringens Trængselstid for vor Kirke og ogsaa efter alt det, der endda stod tilbage i d. 20. Aarhundrede, stadig eksisterer en Kirke i Danmark, saa maa der bestemt være en Gud til, som selv har villet det! Thi om Mennesker har villet det, derom nærer man efter Læsningen sine stille Tvivl.

U. S.

Peter Schindler: Lovsang og Lignelser. De Unges Forlag 1957. 104 S.

Det er især denne Bogs første Afsnit "Lovsang" med Undertitlen "Sakramental Hverdag", der her skal gøres opmærksom paa. Thi har hjælper Forfatteren os til det, som ikke altid er let: at se paa hele vor gruelige, moderne Tid nu i d. 20. Aarhundredes anden Halvdel udfra Psalmistens Ord: "Dine Værker takker dig alle, Herre" (Ps. 145), og herudfra at turde sige det, som allerede Fader Gunnar i Osby i Sverige har sagt i sin Bog om "Vårt katolske arv", at vi lever i "den bästa av alla tider". Hvis man har det saadan, at man ikke altid kan følge med i Tidens Jag og Menneskenes nyeste Paafund, og man derfor nu og da føler sig lidt hjemløs i Tiden; saa er det saare velgørende at møde denne Schindler'ske Lovsange. Ja til Tiden og opleve, hvordan han hører alle Aarhundredets Opfindelser fra Flyvemaskinen over Bilen til Operationsstusens milde Narkose og Fyldepennen prise Gud som lutter Udtryk for hans stadig fortsatte Skabelse og endeløse Godhed. Og dette er jo rigtigt: Naar vi som ret katolske Kristne, der tager hele Troen med, husker, at Gud er Skaberen og Herren ogsaa i d. 20. Aarhundrede, naar vi igen tager l. Trosartikel ind til vort Hjerte, hvilket vi evangeliske Kristne med vor stærke Koncentrering om 2. Trosartikel i nogen Grad har forsømt (og her ligger noget at Forklaringen paa vor Kirkes Svaghed overfor det moderne Danmark!) - saa drives Demonien ud af Tiden og dens 1000 Ting, saa bliver de gode Gaver og Lettelser fra Guds gavmilde Haand til hans Børn, og saa kan vi med god Samvittighed tage dem alle i Brug og gaa iblandt dem vidende, at vi gaar midt imellem vor Faders Værker, der blot ved at glæde og hjælpe os til daglig synger hans Pris. For den, som ikke glemmer sin l. Trosartikel, bliver Tidens Ting gennemsigtige, og han ser Guds skønne Billede i dem alle. Dette er et Stykke ægte katolsk Kristendom baade i og udenfor Rom.

U. S.

To højkirkemænd (Universitetsforlaget i Aarhus).

Det er prof. Lindhardt og nu afd. Jørgen Swane, der har udgivet denne brevveksling mellem bisperne Stein og Swane. Den eneste indvending, jeg har imod den, er størrelsen, næsten 500 sider er rigeligt meget. Emnerne, der behandles, er temmelig begrænsede, så der bliver alt for mange gentagelser. Dette hænger sammen med den forbavsende ringe optagethed af teologiske spørgsmål, som disse breve rører. Men de er jo også skrevet på en tid (mellem 1873 og 1899), hvor førende teologer iflg. Lindhardt mente, at de teologiske bøger var skrevet, og problemerne var løst! Det mærkes tydeligt.

Lindhardt har egentlig skrevet en pæn præsentation af de to biskopper. Man er næsten helt fri for den ellers så sladderagtige snagen i personernes dårlige egenskaber. - De var frygteligt reaktionære disse to - så meget, at man næsten imponeres deraf. Særlig Stein var ofte sur og hård i sin dom over meget i sin tid - ikke mindst over Indre Mission og Vilhelm Beck.

Det mest mærkelige ved bogen er fra vort synspunkt måske titlen. Hvordan har man dog kunnet kalde disse to bisper "højkirkelige"? Jeg ved faktisk ikke et punkt, hvor der er lighed mellem disse bispers teologisk-kirkelige anskuelser og det, der i dag kalder sig højkirkelighed f. eks. i England, Sverrig og Danmark. De var så lidt højkirkelige, som overhovedet tænkes kan. Et par eks. derpå:

Stein havde en næsten komisk angst for Romerkirken. S. 94 skriver han, at "grundtvigianismens ringeagt for skriften og Indre Missions betoning af nadveren som gudstjenestens højdepunkt" kan blive stationer på vejen til Rom. S. 114 bliver det meget værre: ".... når V. Beck nu og da har betonet nadveren som det egentlige hovedpunkt i gudstjenesten, er vi da ikke på vej til - messeofret? Jo, overalt, hvor man forlader "das Wort", Guds ord, vort eneste evangeliske princip, der viser det sig, at alle veje fører til Rom." - Disse besynderlige ord er jo så anti-højkirkelige, at de kunne være sagt også af vor tids biskopper, for hvem højkirkelighed ofte er værre en rationalisme.

En besynderlig højkirkelighed, der kan få en biskop til at skildre en gudstjeneste med disse få ord: "Jeg har i dag fået en fortræffelig prædiken hos Fønger" (s. 313). Og som får de to bisper til at harmes over, at Skat Rørdam og andre vil have den aronitiske velsignelse flyttet bort fra prædikestolen til dens nuværende plads. Altså de "højkirkelige" vil have understreget, at et kirkebesøg med god ret kan afsluttes efter prædiken. Medens grundtvigianeren; der oftest kaldes lavkirkelige, vil have understreget, at en ret gudstjeneste først sluttes efter nadveren.

Bogens titel er falsk varebetegnelse. Hvilket slid at få ordet højkirkelighed til at betyde lige det modsatte af det, som denne bog skilddrer!

Poul Ulsdal.

-----000000000000000000000000-----

KIRKEKALENDER:

Fra Alle Helgen til Juleaften.

Nu gaar Kirkens Aar snart til Ende. Med Vinterens første Maaned, den graa November løber det ud. Men ogsaa over denne Tid, hvor Dagene kortes, og Mørket vokser, falder Guds Lys gennem Søndagene og de særlige Mindedage. Tidens eneste særlige Fest er Alle Helgens Dag 1/11 til Minde om alle Kirkens Helgener og Alle Sjæles Dag 2/11 med Ihukommelse af og Forbøn for vore andre Døde. I vor Kirke er den første afskaffet som selv-

stændig Helligdag og fejres paa den nærmeste Søndag, iaar Søndag 2/11, og den anden er helt udgaaet af vort officielle Kirkeaar og vor Alterbog. Derfor kan den dog godt fejres, og der er i vort Folk en dyb Trang til at fejre den. Det ser vi deraf, at vor Alle Helgens Søndag i Praxis efterhaanden er blevet til en Alle Sjæles Dag. Dagens mange Prædikener Landet over, de forskellige Maader at mindes Aarets Døde paa og talrige Kirkeblads-Artikler til Lejligheden viser tydeligt, at det danske Kirkefolk den Dag glemmer Helgenerne og i Virkeligheden fejrer Dagen som alle de afdøde Sjæles Dag - et tankevækkende Fænomen, eftersom vor Kirke ved sin Reformation netop beholdt Helgendagen, men afskaffede Sjøledagen. Nu er der intet forkert i, at denne sidste har indført sig selv igen - det er kun ret og rigtigt, at ogsaa det Kapitel i vort Liv, der hedder vore Døde, har sin Plads i vor Kirke og Kristentro - blot maa vi ikke herover glemme Dagens Navn og egentlige Anledning: at mindes Kirkens Helgener og takke Gud for dem, og der bør den Dag i vore Kirker lyde en tydelig Prædiken om de fuldkomne hellige i den sejrende Kirke, og om hvad de betyder for os i Guds Frelses Økonomi. Derfor kan det godt lykkes at forene baade Alle Helgens- og Alle Sjæles-Motivet i Dagens Messe, indtil vi faar Mulighed for i Fællesskab med Kirken ude i Verden igen at fejre begge Dage som selvstændige Kirkedage.

Søndagene i November bærer ellers Præg af Kirkeaaarets Afslutning - Budskabet om hele Verdensløbets Afslutning lyder til os, og vore Sind vendes frem mod Herrens Genkomst.

Blandt Maanedens Helgendage nævnes: 11/11 Sct. Mortens Dag til Minde om Biskop Martin af Tours, hvem Sct. Ansgar tog til sit Forbillede, samme Dag 1561 døde Biskop Hans Tausen, som under Kirkeomvæltningen bl. a. forsvarede Tilbedelsen af Alterets hellige Sakramente. - 23/11 Sct. Clemens Dag, han, Roms Biskop, blev Martyr Aar 100 og efterlod det betydelige "Clemens' Brev" - 30/11 Apostelen Sct. Andreas' Dag.

I December Maaned nævner vi: 7/12 Dagen for den hellige Biskop Ambrosius af Milano, den vestlige Kirkesangs Fader og Sct. Augustins Lærer - 21/12 den hellige Apostel Thomas' Dag.

Men med denne Maaned er et nyt Kirkeaar begyndt, et nyt Naadens og Frelsens Aar. December er fremfor alt Adventstiden, da lever vi i Forventningen om Herrens Komme (Ordet Advent betyder jo Komme). Derfor er Adventstiden nok en glad Tid - det er al Kirkens Tid, fordi den er Frelsens Tid - men da her er Tale om en særlig stor Herres, nemlig Jesu Kristi Komme, bøjer vi os i stille Bod og Selvransagelse og bereder os saaledes til at modtage ham. Og denne Tid slutter Juleaften, der er Højtidens Vigile, dens Vaagenat med sit forjættelsesrige Ord: Idag skal I vide, at Herren vil komme og frelse os, og imorgen skal I se hans Herlighed (Introitus fra Dagens Messe).

Urban Schrøder.

---oooooooooooooooo---

RE-FORMATIO's udgivere takker de mange læsere, som siden bladets fremkomst har sendt bidrag til bladet. I dette nummer skulle vi have bragt en liste over bidragsyderne, men da deres tal allerede er glædelig stort, har vi besluttet at udelade de enkelte navne og bidrag og nøjes med at fortælle, at der ialt fra læserne er indkommet 405 kr. Tak. Da bladet stedse udsendes i flere eksemplarer, er vi fortsat taknemlige for økonomisk støtte.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. Ansvarshavende redaktør er sognepræst Urban Schrøder, Varnæs. Bidrag til bladets udgivelse samt artikler og meddelelser om kirkeligt initiativ sendes til ham (postgiro 4 88 72). Abonnement kan fås for kr. 6,- årligt. For studenter kr. 4,-.